

SYLABUS KURSU

Aktualne zagadnienia ukraińskiej i polskiej frazeologii

Актуальні питання української та польської фразеології

Wykształcenie wyższe — licencjackie

Stopień wykształcenia wyższego — pierwszy (licencjat)

Dziedzina wiedzy — 01 Edukacja / Pedagogika

Specjalność — 014 Wykształcenie średnie (według specjalności przedmiotowych) 014.02 Wykształcenie średnie (język i literatura zagraniczna) (polski), 014.01 Szkolnictwo średnie (język i literatura ukraińska)

Program edukacyjno-zawodowy — Wykształcenie średnie. Język polski i literatura zagraniczna. Język i literatura ukraińska

Rok studiów: III

Semestr: V

Liczba kredytów: 4

Język nauczania: Polski

Kierownik kursu

Dr hab., profesor Katedry działalności informacyjnej i społeczno-kulturalnej ZUUN
IRYNA SZKICKA

д-р філол. наук, професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності ЗУНУ
ШКИЦЬКА ІРИНА ЮРІЇВНА

Dane kontaktowe i.shkitska@wunu.edu.ua

OPIS KURSU

Kurs «Aktualne zagadnienia ukraińskiej i polskiej frazeologii» ma na celu pogłębienie wiedzy studentów o specyfice frazeologizmów w języku ukraińskim i polskim. Omówione zostaną zarówno aspekty teoretyczne, jak i praktyczne, ze szczególnym uwzględnieniem współczesnych tendencji w rozwoju obu języków. Studenci zapoznają się z różnicami i podobieństwami w funkcjonowaniu frazeologizmów w obu językach, a także z ich rolą w komunikacji międzykulturowej. Celem studiowania kursu jest kompleksowa analiza frazeologizmów w języku ukraińskim i polskim. Studenci poznają różne typy frazeologizmów, ich strukturę, znaczenia i funkcje w tekście. Omówione zostaną również zagadnienia związane z tłumaczeniem frazeologizmów oraz ich rolą w kształtowaniu obrazu świata u użytkowników obu języków.

STRUKTURA KURSU

Godziny (wykłady / sem.)	Temat	Wyniki nauki	Zadania / Metody kontroli
4 / 2	1. TEORETYCZNE PODSTAWY FRAZEOLOGII. ROZWÓJ FRAZEOLOGII NA UKRAINIE I W POLSCE	<p style="text-align: center;">Student potrafi:</p> 1) zdefiniować frazeologię oraz wyjaśnić jej istotę jako nauki o związkach frazeologicznych; 2) rozróżniać ujęcie wąskie i szerokie frazeologii; 3) charakteryzować frazematykę jako odmianę frazeologii zorientowaną na praktyczne zastosowanie wiedzy o związkach frazeologicznych; 4) opisywać rozwój badań frazeologicznych na Ukrainie i w Polsce, wskazując najważniejsze etapy i osiągnięcia	Testowanie na dany temat Ćwiczenia Dyskusje
4 / 2	2. POJĘCIE FRAZEOLOGIZMU. FRAZEOLOGIZMY POD KĄTEM ICH POCHODZENIA	<p style="text-align: center;">Student potrafi:</p> 1) zdefiniować pojęcie frazeologizmu oraz wskazać jego miejsce w systemie języka; 2) odróżnić frazeologizm od innych jednostek leksykalnych (np. kolokacji, związków wyrazowych); 3) określić podstawowe i peryferyjne cechy frazeologizmów; 3) zidentyfikować różne typy frazeologizmów (skrzydlate słowa, przysłowia, maksymy itp.) oraz określić ich specyfikę; 4) omówić źródła pochodzenia frazeologizmów	Testowanie na dany temat Ćwiczenia Dyskusje
2 / 2	3. FRAZEOLOGIZM W PORÓWNANIU ZE SŁOWEM I WOLNYM POŁĄCZENIEM WYRAZOWYM	<p style="text-align: center;">Student potrafi:</p> 1) zdefiniować i rozróżnić frazeologizm, słowo i wolne połączenie wyrazowe; 2) charakteryzować cechy strukturalne, funkcjonalne i semantyczne każdego z tych pojęć; 3) opisywać specyfikę semantyki frazeologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem idiomatyczności, stabilności, ekspresywności i stylistycznej różnorodności; 4) wyjaśniać znaczenie pojęć: znaczenie sigmatyczne, denotatywne i konotatywne w	Testowanie na dany temat Ćwiczenia Dyskusje

		odniesieniu do frazeologizmów	
2 / 2	4. KLASYFIKACJE STRUKTURALNE I FUNKCJONALNE UKRAIŃSKICH I POLSKICH FRAZEOLOGIZMÓW	<p>Student potrafi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) omówić różne kryteria klasyfikacji frazeologizmów zarówno w językoznawstwie ukraińskim, jak i polskim; 2) przedstawić i porównać klasyfikacje strukturalne i funkcjonalne frazeologizmów zaproponowane przez różnych badaczy; 3) zidentyfikować różnice i podobieństwa między frazeologizmami ukraińskimi i polskimi pod względem struktury i funkcji; 4) zrozumieć problem tłumaczenia frazeologizmów i wymienić główne trudności związane z tym procesem; 5) analizować znaczenie dosłownych odpowiedników polskich frazeologizmów w języku ukraińskim i oceniać ich adekwatność; 6) określić źródła ukraińskiej i polskiej frazeologii oraz wpływ czynników historycznych i kulturowych na ich kształtowanie 	Testowanie na dany temat Ćwiczenia Dyskusje
4 / 2	5. KLASYFIKACJE SEMANTYCZNE FRAZEOLOGIZMÓW	<p>Student potrafi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) omówić różne kryteria klasyfikacji frazeologizmów ze szczególnym uwzględnieniem klasyfikacji semantycznych; 2) przedstawić i porównać klasyfikacje semantyczne frazeologizmów zaproponowane przez Stanisława Skorupkę i Andrzeja Marię Lewickiego; 3) zrozumieć różnicę między jednostkami utrwalonymi, jednostkami o ograniczonej łączalności i wolnymi połączeniami w ujęciu Skorupki; 4) zdefiniować pojęcia 'idiom', 'frazem' i 'porównanie' w klasyfikacji Lewickiego; 5) omówić problem graniczny między frazeologizmami a wolnymi połączeniami wyrazów i związane z tym trudności w klasyfikacji; 6) analizować konkretne przykłady frazeologizmów pod kątem ich przynależności do poszczególnych kategorii 	Testowanie na dany temat Ćwiczenia Dyskusje

4 / 1	6. FRAZEOLOGIZMY W SŁOWNIKACH	<p>Student potrafi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zdefiniować słownik frazeologiczny i wyjaśnić jego rolę w badaniu języka; 2) porównać różne typy słowników frazeologicznych pod względem zakresu, struktury i sposobu prezentacji haseł; 3) określić, jakie informacje na temat frazeologizmów można znaleźć w ogólnych słownikach języka polskiego oraz w innych typach słowników (np. etymologicznych, historycznych); 4) opisać cechy charakterystyczne dla prezentacji frazeologizmów w słownikach elektronicznych; 5) zrozumieć, czym jest kontekstowa definicja frazeologizmu i jakie są jej zalety w wyjaśnianiu znaczenia; 6) rozróżnić aspekty znaczeniowe frazeologizmów: denotatywny, konotatywny i znaczeniowy; 7) opisać cechy gramatyczne frazeologizmów przedstawiane w słownikach (np. rodzaj, liczba, odmienność); 8) zdefiniować pojęcie pary frazeologicznej i podać przykłady; 9) omówić problem określenia granic frazeologizmu i trudności związane z uwzględnieniem składników towarzyszących 	Testowanie na dany temat Ćwiczenia Dyskusje
4 / 1	7. NORMA FRAZEOLOGICZNA I INNOWACJE	<p>Student potrafi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zdefiniować normę frazeologiczną i wyjaśnić jej znaczenie dla poprawnego używania języka; 2) sformułować podstawowe zasady poprawnego używania frazeologizmów; 3) omówić związki między normą frazeologiczną a normami leksykalną i gramatyczną; 4) zdefiniować pojęcie innowacji frazeologicznej i podać przykłady różnych jej typów; 5) odróżnić innowację frazeologiczną od błędu frazeologicznego; 6) zrozumieć konsekwencje naruszenia normy frazeologicznej 	Testowanie na dany temat Ćwiczenia Dyskusje

4 / 1	8. RODZAJE I FUNKCJE INNOWACJI FRAZEOLOGICZNYCH	<p>Student potrafi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zdefiniować innowację frazeologiczną i odróżnić ją od standardowego użycia frazeologizmu; 2) przedstawić różne typologie innowacji frazeologicznych zaproponowane przez polskich badaczy; 3) omówić poszczególne typy innowacji frazeologicznych: dodatki, modyfikacje (skrót, dodatki, zamiany, kontaminacje, regulacje), rozszerzenia, defrazeologizacje, innowacje semantyczne; 4) zrozumieć, w jaki sposób innowacje frazeologiczne powstają i jakie mechanizmy leżą u podstaw tych procesów; 5) analizować innowacje frazeologiczne występujące w różnych typach tekstów (np. prasa, reklama, literatura); 6) określić funkcje innowacji frazeologicznych w komunikacji (np. ekspresywna, stylizacyjna, perswazyjna); 7) zrozumieć wymiar pragmalingwistyczny innowacji frazeologicznych i ich wpływ na interakcję między nadawcą a odbiorcą 	Testowanie na dany temat Ćwiczenia Dyskusje
4 / 1	9. FRAZEOLOGIA W DYDAKTYCE JĘZYKÓW OBCYCH	<p>Student potrafi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zrozumieć znaczenie frazeologizmów w procesie nauki języka obcego i ich wpływ na kompetencje komunikacyjne; 2) ocenić, w jakim stopniu frazeologia jest uwzględniona w podręcznikach języka polskiego jako obcego i jakie są mocne i słabe strony tych materiałów; 3) identyfikować typowe błędy Ukraińców uczących się języka polskiego w zakresie frazeologii i wyjaśnić ich przyczyny; 4) określić miejsce frazeologii w ogólnym programie nauczania języka polskiego jako obcego; 5) zaproponować różne rodzaje ćwiczeń służących do efektywnej nauki frazeologizmów; 6) zastosować zdobytą wiedzę do własnej nauki języka polskiego oraz do pracy z uczniami jako przyszli nauczyciele 	Końcowa praca kontrolna

REKOMENDOWANE ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Кравчук А. Фразеологія у викладанні польської мови як іноземної. *Мовознавчі студії* / К. Іваночко та ін. (ред.). Вип. 2. Фразеологізм і слово у тексті і словнику. Дрогобич, 2010. С. 214–219.
2. Левченко О. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 360 с.
3. **Шкіцька Ірина**. Репрезентація концепту «вік» у польських і українських пареміях про жінок. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 75. т. 3. С. 210-217. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-3-30>. URL: http://aphn-journal.in.ua/archive/75_2024/part_3/32.pdf.
4. **Шкіцька І. Ю.** Репрезентація образу матері в польських та українських пареміях. *Українська мова*. 2024. № 3(91). С. 28–41.
5. **Шкіцька І. Ю.** Відображення стереотипних уявлень про жінок у пареміях: польсько-українські паралелі. *МОВА: КЛАСИЧНЕ – МОДЕРНЕ – ПОСТМОДЕРНЕ*. Київ: НУ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ», 2024.
6. **Шкіцька І. Ю.** Відображення християнських цінностей в українських прислів'ях і приказках. *Міжрелігійний діалог та його вплив на суспільство, політику, бізнес, культуру: зб. мат. міжнар. наук. конф., Тернопіль, 13 жовтня 2021 року* / за заг. ред. О. Є. Гомотюк. Тернопіль: ФОР Осадца Ю.В., 2021. С. 72-78. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/42432>
7. Bąba S. *Frazeologia polska*. Studia i szkice. Poznań, 2009.
8. Bąba S. Struktura normy frazeologicznej. *Z problemów frazeologii polskiej i słowiańskiej*. T. 3 / Red. M. Basaj i D. Rytel. Wrocław etc., 1985. S. 87-105.
9. Bąba S., Liberek J. Ze studiów nad frazeologią współczesnego języka polskiego. Poznań, 2011.
10. Buttler D. *Frazeologia polska. Ćwiczenia dla cudzoziemców*. Warszawa, 1975.
11. Chlebda W. *Frazeologia. Najnowsze dzieje języków słowiańskich*. *Język polski* / Red. S. Gajda. Opole, 2001. S. 178-206.
12. Dziamska-Lenart G. O tematycznych słownikach frazeologicznych języka polskiego. *Kształtowanie się wzorów i wzorców językowych* / Red. A. Piotrowicz, K. Skibski, M. Szczyszek. Poznań, 2009. S. 189-197.
13. Dziamska-Lenart G. Z zagadnień defrazeologizacji stałych związków wyrazowych. *Z zagadnień frazeologii, stylistyki i kultury języka* / Red. S. Bąba i P. Fliciński. Poznań, 2006. S. 33-43.
14. Fliciński P. Frazeologia w Wielkim słowniku języka polskiego a zasób związków idiomatycznych współczesnej polszczyzny. *Nowe studia leksykograficzne 2* / Red. P. Żmigrodzki i R. Przybylska. Kraków, 2008. S. 105-116.
15. *Frazeologia. Język polski*. Kompendium / Red. M. Derwojedowa, H. Karaś Kopcińska. Warszawa, 2005. S. 507-513.
16. Kania S. *Frazeologia*. S. Kania, J. Tokarski. *Zarys leksykologii i leksykografii polskiej*. Warszawa, 1984. S. 208-220.
17. Krawczuk A. Wybrane zagadnienia poprawności frazeologicznej. Innowacje frazeologiczne w języku polskim. Tendencje rozwoju polskiej frazeologii. *Кравчук А. Лексикологія і культура польської мови. Т. II: Культура мови*. Київ, 2011. С. 388-410.
18. Krawczuk A. Podstawowe zagadnienia frazeologii. Pojęcie frazeologizmu. Klasyfikacje frazeologizmów. *А. Кравчук Лексикологія і культура польської мови. Т. I: Лексикологія, фразеологія, лексикографія*. Київ, 2011. С. 248-259.

19. Kurkiewicz J. Frazemy w *Wielkim słowniku języka polskiego – zasady doboru, źródła i schemat opisu*. *Nowe studia leksykograficzne 2* / Red. P. Żmigrodzki i R. Przybylska. Kraków, 2008. S. 61-72.
20. Kurkowska H., Skorupka S. Frazologia. *Kurkowska H. Skorupka S. Stylistyka polska. Zarys*. Warszawa, 1959. S. 151-182.
21. Lewicki A. M., Pajdzińska A. Frazologia. *Współczesny język polski* / Red. J. Bartmiński. Lublin, 2001. S. 315-333.
22. Majkowska G. Klasyfikacja semantyczna zamierzonych modyfikacji związków frazeologicznych. *Z problemów frazeologii polskiej i słowiańskiej V* / Red. M. Basaj i D. Rytel. Wrocław, 1988. S. 143-163.
23. Markowski A. Zagadnienia poprawności leksykalnej – najważniejsze kwestie. *Markowski A. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*. Warszawa, 2005. S. 156-274.
24. Pajdzińska A. Frazelogizmy jako tworzywo współczesnej poezji. Lublin, 1993.
25. **Pięcińska A.** Co raz wejdzie do głowy – już z niej nie wyleci, czyli frazeologia prosta i przyjemna. Kraków, 2006. 227 s.
26. Podstawowe pojęcia frazeologii; Status jednostek frazeologicznych w obrębie konstrukcji wielowyrzowych. *A. Nowakowska. Świat roślin w polskiej frazeologii*. Wrocław, 2005. S. 19-45.
27. Przybylska R. Związki frazeologiczne; Przysłowia. *R. Przybylska. Wstęp do nauki o języku polskim*. Podręcznik dla szkół wyższych. Kraków, 2003. S. 175-179.
28. Rozumko A. Skrzydlate słowa, «twory przysłowiopodobne» czy przysłowia? Nowe przysłowia angielskie we współczesnej polszczyźnie. *Poradnik Językowy*. 2007. Z. 10. S. 34-45.
29. Węgrzynek K. Związki frazeologiczne w *Wielkim słowniku języka polskiego. Nowe studia leksykograficzne* / Red. P. Żmigrodzki i R. Przybylska. Kraków, 2007. S. 87-100.
30. Żmigrodzki P. Pojęcie związku frazeologicznego wobec ustaleń teoretycznych współczesnego językoznawstwa; Słowniki frazeologiczne. *P. Żmigrodzki. Wprowadzenie do leksykografii polskiej*. Katowice, 2003. S. 100-103; S. 187-192.

ZASOBY INTERNETOWE

1. Два в одному: польські фразеологізми з числівниками. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MkOdYJSLRU5>
2. Мої улюблені польські фразеологізми, або історія про кусочок торта. URL: https://www.youtube.com/watch?v=OqPqLUH2_Uk
3. «Bez ciekawości nie ma mądrości»: o frazeologizmach i przysłowiach polskich zrealizowany w ramach projektu jakotako: wykład profesora Jana Miodka. URL: <https://youtu.be/OtClpUZHqak?si=UwqxOQ0Z4ehpYsmX>
4. Brigitte. FRAZPOL. Frazologia polska. Komputerowy program wspomagający naukę języka polskiego. Katowice 2009. URL: <http://frazpol.vot.pl/>
5. «Matura to bzdura»: o wiedzy polskiej młodzieży na temat normatywnych polskich przysłów. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=q8-l4jwirCQ>
6. Narodowy Korpus Języka Polskiego. URL: <https://nkjp.pl/>
7. Poradnia językowa (zapoznanie się z problemami dotyczącymi normatywnego posługiwania się frazeologizmami). URL: <https://sjp.pwn.pl/poradnia/lista/frazeologia;8.html>
8. Skąd wzięło się powiedzenie «wieszać na kims psy»? (Co w mowie piszczy?/Trójka). URL: <https://trojka.polskieradio.pl/artukul/2371161,dlaczego-wieszamy-na-kims-psy>
9. Test online sprawdzający wiedzę o polskich paremach. URL: <https://czasdzieci.pl/quizy/quiz,79984-przyslowia.html>

10. Wywiad o skrzydlatych słowach w Polskim Radiu «Dvojka» z A. Markowskim i R. Paveletsem. URL: <https://www.polskieradio.pl/24/289/Artykul/279207,Mowic-fruwajaco>

POLITYKA OCENIANIA

- Zasady dotyczące terminów i zmiany harmonogramu. Prace nadesłane z naruszeniem terminów bez ważnych powodów są oceniane niżej (-20 pkt). Zmiana terminu zajęć odbywa się za zgodą dziekanatu, pod warunkiem, że przyczyna nieobecności studenta na module była uzasadniona.
- Polityka uczciwości akademickiej. Wszystkie prace pisemne są sprawdzane pod kątem plagiatu. Zabrania się odpisywania podczas kolokwium i egzaminów.
- Zasady obecności. Obecność na zajęciach jest obowiązkowym elementem oceny, za którą przyznawane są punkty. Z przyczyn obiektywnych (np. stan zdrowia, sytuacja rodzinna, staż międzynarodowy) szkolenie może odbyć się online (po uzgodnieniu z prowadzącym).

System oceniania Schemat oceny końcowej za kurs

Typy oceniania	% oceny końcowej
Moduł 1 (tematy 1-9) Bieżące ocenianie Napisanie końcowej pracy kontrolnej , która obejmuje realizację ćwiczeń, wykonanie zadań testowych. Ocenianie: pytania testowe (10) – 2 punkty za każdą poprawną odpowiedź (maks. – 20)), pytania konstruktywne – max. 40 punktów, wykonanie ćwiczeń – max. 40 punktów.	40% 40%
Moduł 2 Udział w warsztatach Ocenianie: Aktywność – 20 punktów maks. Ocena merytoryczna prezentacji – 40 punktów maks. Ocena ustnej prezentacji wyników realizacji indywidualnych zadań – 20 punktów maks. Wsparcie multimedialne prezentacji – 20 punktów maks.	5%
Moduł 3 Praca samodzielna (końcowe testy w Moodle)	15%

SKALA OCENIANIA WIEDZY

Według skali uniwersytetu	Według skali krajowej	Według skali ECTS
90-100	doskonale	A (doskonale)
85-89	dobrze	B (bardzo dobrze)

75-84	dobrze	C (dobrze)
65-74	zadowalająco	D (zadowalająco)
60-64	zadowalająco	E (wystarczająco)
35-59	niedostatecznie	FX (niezadowalająco z możliwością ponownego przystąpienia do egzaminu)
1-34	niedostatecznie	F (niezadowalająco bez możliwości ponownego przystąpienia do egzaminu)